

ilgili bu eser müellifin ölümünden hemen sonra yayımlanmıştır. 5. *Le phénomène mamelouk dans l'orient islamique* (Paris 1996). 6. *Arabic-Hebrew Dictionary of Modern Arabic* (Jerusalem 1947, Pes-sah Shinar'la birlikte). Arapça-İbrânice bu sözlük Ayalon'un aynı zamanda iyi bir Arap filologu olduğunu göstermektedir.

Bazı Makaleleri. "Studies on the Structure of the Mamluk Army-I" (*BSOAS*, XV [1953], s. 203-228); "Studies on the Structure of the Mamluk Army-II" (*a.g.e.*, XV [1953], s. 448-476); "Studies on the Structure of the Mamluk Army-III" (*a.g.e.*, XVI [1954], s. 57-90); "The System of Payment in Mamluk Military Society" (*JESHO*, I [1958], s. 37-65, 257-296); "Discharges from Service, Banishments and Imprisonments in Mamluk Society" (*IOS*, II [1972], s. 25-50); "Names, Titles and 'Nisbas' of the Mamluks" (*a.g.e.*, V [1975], s. 189-232); "Aspects of the Mamluk Phenomenon, Part I: The Importance of the Mamluk Institution" (*Isl.*, LIII [1976], s. 196-225); "Aspects of the Mamluk Phenomenon, Part II: Ayyubids, Kurds, and Turks" (*a.g.e.*, LIV [1977], s. 1-32); "The Eunuchs in the Mamluk Sultanate" (*Studies in Memory of Gaston Wiet*, ed. Myriam Rosen-Ayalon, Jerusalem 1977, s. 267-295); "On the Eunuchs in Islam" (*Jerusalem Studies in Arabic and Islam*, I [Jerusalem 1979], s. 67-124); "Studies in al-Jabarti: I. Notes on the Transformation of Mamluk Society in Egypt under the Ottomans" (*JESHO*, III [1960], s. 148-174, 275-325 [Abdurrahman el-Cebertî'nin 'Acâ'ibü'l-âşâr'ı bağlamında Osmanlı Mısır'ında memlüklerin rolü hakkındadır]); "The Historian al-Jabarti and his Background" (*BSOAS*, XXIII [1960], s. 217-249); "The Muslim City and the Mamluk Military Aristocracy" (*Proceedings of the Israel Academy of Sciences and Humanities*, II [Jerusalem 1968], s. 311-329); "The Great Yasa of Chingiz Khan: A Re-examination" (*Studia Islamica*, XXXIII [Paris 1971], s. 97-140; XXXIV [1971], s. 151-180; XXXVI [1972], s. 113-158; XXXVIII [1973], s. 107-156); "On the Term Khādim in the Sense of Eunuch in the Early Muslim Sources" (*Arabica*, XXXII/3 [Leiden 1985], s. 289-308); "The End of the Mamluk Sultanate" (Why did the Ottomans Spare the Mamluks of Egypt and Wipe Out the Mamluks of Syria?) (*Studia Islamica*, LXV [Paris 1987], s. 125-148); "The Mamluks of the Seljuks: Islam's Military Might at the Crossroads" (*JRAS*, VI/3 [1996],

s. 305-333). Ayalon'un 28 Ekim 1970 tarihinde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde verdiği konferansın metni Salih Özbaran tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir ("Memlükler ve Deniz Kuvvetleri. İslâm Âlemiyle Hristiyan Avrupa Arasındaki Mücadelenin Bir Safhası", *TD*, sy. 25 [1971], s. 39-51). *The Encyclopaedia of Islam*'a Ortaçağ İslâm tarihiyle ilgili pek çok madde yazan Ayalon'un makalelerinin büyük kısmı *Studies on the Mamluks of Egypt* (1250-1517) (London 1977), *The Mamluk Military Society: Collected Studies* (London 1979), *Outsiders in the Lands of Islam: Mamluks, Mongols, and Eunuchs* (London 1988), *Islam and Abode of War* (London 1994) adlı eserlerde toplanarak yeniden yayımlanmış, pek çok eseri ve makalesi çeşitli dillere tercüme edilmiştir (eserlerinin bir listesi için bk. Amitai, *Mamluk Studies Review*, III [1999], s. 5-12).

BİBLİYOGRAFYA :

A. A. Elad, "A Bibliography of David Ayalon's Publications", *Studies in Islamic History and Civilization in Honour of Professor David Ayalon* (ed. M. Sharon), Jerusalem 1986, s. 13-18; R. Amitai, "The Rise and Fall of the Mamluk Institution: A Summary of David Ayalon's Works", *a.e.*, s. 19-30; a.mlf., "David Ayalon, 1914-1998", *Mamluk Studies Review*, III, Chicago 1999, s. 1-12; Halil İnalçık, "David Ayalon, Gunpowder and Firearms in the Mamluk Kingdom, A Challenge to a Medieval Society (London 1956)", *TTK Belleten*, XXI/83 (1957), s. 501-512 (kitap tanıtımı); E. L. Daniel, "Eunuchs, Caliphs and Sultans: A Study in Power Relationship, by David Ayalon, Jerusalem 1999", *Journal of Islamic Studies*, XII/3, Oxford 2001, s. 345-348 (kitap tanıtımı); J. Hathaway, "David Ayalon, Eunuchs, Caliphs and Sultans: A Study in Power Relationship, by David Ayalon (Jerusalem 1999)", *JMES*, XXXIII (2001), s. 115-117 (kitap tanıtımı).



CENGİZ TOMAR

AYAŞLI, Münvever

(1906-1999)

Türk kadın yazarı.

Selânik'te doğdu. Babası Miralay Cafer Tayyar Bey'in görevi dolayısıyla küçük yaştan itibaren Osmanlı coğrafyasının çeşitli yerlerini dolaştı. Halep'te ve Beyrut'ta bir süre Alman Mektebi'nde okudu (1914). Ardından Paris'te Collège de France ile École des Langues Orientales'e devam etti. Burada Arapça ve Farsça'nın yanı sıra ünlü şarkiyatçı Louis Massignon ile Henri Massé'den tasavvuf dersleri aldı ve onların teşvikiyle İslâm tasavvufuna yöneldi. Bu arada Stuttgart Kraliyet Konservatuvarı'na devam etti.

İstanbul'da Alman asıllı bir hocadan arkadaş Fatma Rikkat Kunt ile beraber piyano dersleri aldı.

1930 yılında Tanzimat dönemi devlet adamlarından Sâdullah Paşa'nın oğlu Nusret Sadullah ile evlendi. 1934'te soyadı kanunu çıkınca, eşinin atalarının Bünyâmin Ayâşî'ye nisbeti sebebiyle Ayaşlı soyadını aldı. Hariciyeci olan eşinin görevi dolayısıyla uzun süre saray ve konak çevrelerinde zengin bir kültür muhiti içinde bulundu. 1944'te eşinin ölümünden sonra kültür, sanat ve edebiyatla yakından ilgilenmeye başladı. 1984'te Türkiye Yazarlar Birliği tarafından Üstün Hizmet ödülüne layık görüldü. Ölümüne kadar bir sanat ve kültür mahfili olan Beylerbeyi'ndeki Ayaşlı Yalısı'nda yaşadı. 20 Ağustos 1999'da vefat etti ve Rumelihisarı Mezarlığı'ndaki aile kabristanına defnedildi.

Adı daha çok *Yeni İstanbul* (1965), *Sabah* (1968) ve *Yeni Asya* (1972) gazetelerinde yayımladığı günlük fıkralarla duyulan Ayaşlı roman ve hâtırat türü eserlerinde, yakından tanıdığı Osmanlı hânedanı mensuplarıyla Cumhuriyet döneminin bazı seçkin ailelerinin hayatını, Türk halkının örf, âdet ve geleneklerini anlatır. Kendisinin bizzat yaşadığı, fakat bugün artık masal olmuş eski İstanbul'un giderek kaybolan maddî ve mânevî güzellikleri onun hikâye ettiği konuların başında gelir. Eserlerinde genel olarak, yerli kültürü savunan devrin bir kısım muhafazakâr aydınları gibi Tanzimat'tan bu yana Batı dünyasının giriştiği kültür emperyalizmi üzerinde durur. Sonu ölümle biten bir aşk hikâyesinin konu edildiği, birbirinin devamı mahiyetindeki romanlarında, çöken imparatorluktan yeni kurulan Cumhuriyet'e geçerken kuşaklar arasında meydana gelen kültür değişimini ve buhranını işlemiştir. Türkiye'nin yakın tarihi açısından büyük önem taşıyan hâtıralarında, küçük yaştan itibaren tanıdığı



Münvever
Ayaşlı

siyasî ve edebî şahsiyetlerle bizzat şahit olduğu önemli olaylar hakkında ilk elden gözlemleri yer alır. Özellikle Teşvikiye'de oturduğu 1930'lu yıllarda dönemin önde gelen şahsiyetleri Abdülhak Hâmid'den Yahya Kemal'e, Necip Fazıl'dan Âsaf Hâlet Çelebi'ye, İsmail Hami Danişmend'den Mithat Cemal Kuntay, Namık İsmail ve Burhan Toprak'a kadar oldukça geniş bir şair, yazar ve ressam kadrosunu yakından tanınması hâtıralarını daha da önemli bir duruma getirir.

Münevver Ayaşlı gerek "evlâd-ı fâtihân"-dan bir aileye mensup olması, gerekse çocukluk yıllarını Rumeli topraklarında geçirmesi dolayısıyla hayatının sonuna kadar kaybedilen bu coğrafya için göz yaşı dökmüş, Balkan kavimlerinin Türk izlerini sile sile bitiremedikleri bu topraklara âdeta mersiyeler yazmıştır. Onun eserlerinde üzerinde ısrarla durduğu bir konu da eski İstanbul ve asırlar içinde teşekkül eden Boğaziçi medeniyetidir. Özellikle bu amaçla kaleme aldığı *Dersââdet*'te II. Meşrutiyet sonrasında başlayarak Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar olan dönemin İstanbul'unun bir bakıma taşıyla toprağıyla, yalısı ve köşküyle, daha da önemlisi İstanbullu denilen insanlarıyla bir portresini çizmiştir.

Eserleri. Roman: *Pertev Bey'in Üç Kızı* (1968), *Pertev Bey'in İki Kızı* (1969), *Pertev Bey'in Torunları* (1975), *Pertev Bey'in Üç Kızı* (1976, üç kitap bir arada). **Gazete Yazıları:** XIX. Asır, *Teşrin-i Sâni ve Ötesi*, *Kıbrıs Fetvâsı* (1971), *Edeb yâ Hû* (1984), *Geniş Ufuklara ve Yabancı İklimlere Doğru* (1991). **Hâtıra:** *Başvekilimizi Tanıdım* (1968), *İşittiklerim, Gördüklerim, Bildiklerim* (İstanbul 1973), *Dersââdet* (İstanbul 1975), *Avrupa-i Osmânî: Rumeli ve Muhtemem İstanbul* (İstanbul 1990).

BİBLİYOGRAFYA :

Ergun Göze, *İçimizden Otuz Kişi*, İstanbul 1975, s. 51-54; Beşir Ayvazoğlu, *Defterimde 40 Sûret*, İstanbul 1997, s. 33-36; Bahriye Çeri, *Münevver Ayaşlı Romanları*, Paris 2008; Mehmet Nuri Yardım, "Osmanlı'nın Muhacir Geline", *Romancılar Konuşuyor*, İstanbul 2008, s. 56-64; Ali Akyıldız, *Sürgün Sefir Sadullah Paşa*, İstanbul 2011, s. 201-202, 438; Abdullah Uçman, "Münevver Ayaşlı İstanbul'u Anlatıyor", *Hisar*, sy. 151, Ankara 1976, s. 18-19; a.mlf., "Münevver Ayaşlı ile Konuşma", a.e., sy. 163 (1977), s. 10-11; sy. 164, s. 12-13; İnci Enginün, "Ayaşlı, Münevver", *TDEA*, I, 238; Selim İleri, "Ayaşlı, Münevver", *DBİst.A*, I, 468-469; "Ayaşlı, Münevver", *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, İstanbul 2003, I, 149; "Ayaşlı, Münevver", *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, Ankara 2003, II, 50.



ABDULLAH UÇMAN

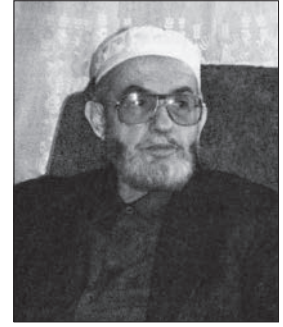
AYDIN, Ali Arslan (1926-2009)

Son dönem İslâm âlimlerinden.

İçel (Mersin) ilinin Gülnar ilçesinde doğdu. Babası Yûsuf Ziyâ Efendi, Kafkasya'dan gelip Gülnar'a yerleşen bir Türkmen ailesine mensuptur. Annesi Ümmühan Hanım'dır. Yûsuf Ziyâ Efendi medrese tahsilini tamamlayıp memleketinde müezzinlik, imamlık ve vâizlik yaptıktan sonra İstanbul'a gitmiş, Fâtih dersiâmlarından Çarşambalı Ahmed Hamdi Efendi'den ders okuyarak icâzet almıştır. Ayrıca Dârülfünun Hukuk Mektebi'ni bitirmiş, İstanbul'da bir süre avukatlık ve öğretmenlik yapmıştır. Uzun süre müftülük görevinde bulunup seksen yaşından sonra emekli olmuş, 1 Şubat 1975 tarihinde vefat etmiştir.

İlk öğrenimini Gülnar'da tamamlayan Ali Arslan, orta tahsilini Bolu Orman Mektebi'nde bitirdikten sonra (1944) Adana'nın Pozantı ilçesindeki Bölge Orman İşletme Müdürlüğü'nde göreve başladı. Mersin İşletme Müdürlüğü emrinde çalıştı. Askerlik görevinin ardından (15 Mayıs 1947) Antalya Serik'te Orman Bölge İşletme Müdürlüğü'nde mühendis yardımcılığı görevine başladı. Bu sırada Silifke'de okul dışı imtihanlarına girerek ortaokul diploması aldı. Ali Arslan, İslâmî ilimler sahasında çalışıp babası gibi hoca olmak istiyordu. O sırada Ankara'ya orman mühendis yardımcısı olarak tayin edilince Diyanet İşleri reisi Ahmet Hamdi Akseki'yi ziyaret etti ve İslâmî ilimler alanında yetişmek istediğini, bu amaçla Bağdat'a gitmeyi arzu ettiğini söyledi. Akseki'nin öncelikle Arapça öğrenmesi gerektiğini belirtmesi üzerine Diyanet İşleri başkan yardımcısı Hüsnü Lostar'dan Arapça, hadis, fıkıh ve o sırada Ankara'da gezici vâiz olarak görev yapan Ahmet Davudoğlu'ndan Arapça okudu.

Ali Arslan, 15 Ocak 1949'da İstanbul ve Ankara'da İmam-Hatip kursu adıyla on ay süreli bir öğretim kurumu açılınca Ankara'daki bu kursa katıldı. Tâceddin Dergâhı'nda faaliyet gösteren bu kursta Hâfız Ali Güran, Hasan Hüsnü Erdem, Yusuf Ziya Yörükân gibi isimlerden ders okudu ve buradan mezun oldu. Daha sonra görevinden istifa edip (15 Aralık 1950) öğrenim amacıyla İskenderiye'ye gitti. Mısır'da bir süre harp nazırlığı yapmış olan Osmanlı paşası M. Sâlih Harb ona ve Mısır'daki diğer Türk talebelerine sahip çıktı,



Ali Arslan
Aydın

kendilerine aylık 5'er Mısır cüneyhi burs bağlanmasını sağladı ve hepsini bir otele yerleştirdi. Ali Arslan'ın Türkiye'de aldığı İmam-Hatip kursu diploması Ezher'e öğrenci olarak kabul edilmesinde önemli rol oynadı. Bir yıllık ön hazırlık döneminin ardından 1951'de diplomasının denkliği kabul edilerek Ezher Üniversitesi'nin Usûlüddîn Fakültesi'ne girdi ve bu fakülteyi yabancı öğrenciler arasında üçüncü sırada bitirdi (1955). Aynı fakültenin İlm-i Kelâm ve Felsefe Yüksek İhtisas Şubesi'ne burslu öğrenci seçildi. *en-Nübüvve fi'l-Kur'ân ve 'inde felâsifeti'l-İslâm* adıyla hazırladığı tezini sundu (1959). Ardından *el-Ba's ve'l-hulûd beyne'l-mütekellimîn ve'l-felâsife: İşbâtü 'akîdeti'l-ba's ve'l-hulûd ve'r-red 'ale'l-münkirîn* başlıklı âlimiye-üstâziyye (doktora) tezini Ezher'in eski şeyhlerinden Abdülhalîm Mahmûd'un yönetiminde tamamladı (1961). İhtisas çalışmalarını sürdürdüğü 1955-1960 yılları arasında Ezher'in Kahire Enstitüsü'nde tevhid, ilm-i kelâm ve mantık; Aynişems Üniversitesi Doğu Dilleri Bölümü'nde Türk dili ve edebiyatı dersleri verdi. 1962 yılı başlarında Türkiye'ye dönünce Diyanet İşleri Başkanlığı'nda Müşâvere ve Dinî Eserler İnceleme Kurulu üyeliğine tayin edildi. Bu kurulda önce mütercimlik yaptı, ardından üyeliğe alındı. 14 Ekim 1965 tarihinde Din İşleri Yüksek Kurulu'nda Doğu dilleri mütercimliğine getirildi ve bir süre sonra bu kurula üye seçildi, emekli oluncaya kadar bu görevini sürdürdü. Bunun yanında 1962 yılının Kasım ayından itibaren on yıl süreyle Konya Yüksek İslâm Enstitüsü'nde tevhid, ilm-i kelâm, İslâm felsefesi ve İslâm ahlâkı derslerini okuttu.

Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu'nda üç yıl başkan vekilliği de yapan Ali Arslan Aydın, çalıştığı kurumun izniyle Riyad'daki Câmîatü Melik Suûd Külliyyetü't-terbiye ed-dirâsâtü'l-İslâmiyye bölümünde öğretim üyeliği yaptı (1984-1988). Onun yurt dışında aldığı akademik